

CZU: 343.238:343.26

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6563707>

CONCURSUL ȘI CONCURENȚA NORMELOR ÎN CAZUL INFRAȚIUNII DE PRIVAȚIUNE ILEGALĂ DE LIBERTATE (art.166 DIN CODUL PENAL)

Stanislav COPEȚCHI, Mihai LITVINCIUC

Universitatea de Stat din Moldova

În prezentul studiu este examinată problema concursului și a concurenței normelor vizând infracțiunile de privațiune ilegală de libertate. Se arată că pentru calificarea celor săvârșite în tiparul art.164 CP RM este important ca deplasarea să se facă dintr-un habitat în altul, adică din habitatul permanent sau provizoriu în care se afla victima în momentul capturării – în alt habitat, unde urmează a fi reținută (privată) ilegal. Este inaplicabil art.164 CP RM în ipoteza în care victima este „capturată”, „deplasată” și privată ilegal de libertate în același habitat. În acest caz devine aplicabil art.166 CP RM. Se demonstrează că art.166 CP RM poate să absoarbă art.152 și 155 CP RM. Pentru aceasta, atât vătămarea intenționată medie a sănătății, cât și amenințarea cu omor sau cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății persoanei (*i*) trebuie realizată până la privarea efectivă de libertate a victimei și, (*ii*) în vederea privării ilegale de libertate a victimei.

Cuvinte-cheie: concurs de infracțiuni, concurența normelor, privațiune ilegală de libertate, răpire a unei persoane, vătămare a sănătății, practică judiciară.

MULTIPLE OFFENCES AND COMPETITION OF NORMS IN THE CASE OF THE OFFENCE OF ILLEGAL DEPRIVATION OF LIBERTY (art.166 OF THE CRIMINAL CODE)

The present study examines the issue of multiple offences and competition of norms regarding illegal deprivation of liberty offences. It is shown that for the qualification of those committed in the pattern of art.164 PC RM, it is important that the movement is made from one habitat to another, i.e., from the permanent or temporary habitat where the victim was at the time of capture – into another habitat, where one is to be detained (deprived) illegally. Article 164 PC RM is inapplicable, in the event that the victim is “captured”, “displaced” and illegally deprived of liberty in the same habitat. In this case, art.166 PC RM becomes applicable. It is demonstrated that art.166 PC RM can absorb art.152 and 155 PC RM. To this end, both the medium intentional injury to bodily integrity or health and the threat of murder or serious injury to bodily integrity or health of the person (*i*) must be carried out until the victim has been effectively deprived of his or her liberty and, (*ii*) for the purpose of unlawful depriving the victim of liberty.

Keywords: multiple offences, competition of norms, illegal deprivation of liberty, kidnapping a person, injury to health, judicial practice.

Introducere

La art.166 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM [1]) este prevăzută răspunderea penală pentru privațiunea ilegală de libertate a unei persoane, atunci când respectiva faptă nu este legată cu răpirea acesteia.

În procesul aplicării art.166 CP RM apar diverse chestiuni discutabile privind calificarea faptei infracționale în tiparul normei incriminatoare. În mod special, suscită dificultăți de calificare privațiunea ilegală de libertate în conexiune cu vătămările intenționate ale integrității sau ale sănătății persoanei, precum și cu amenințarea cu omor sau cu vătămarea gravă a sănătății. De asemenea, sunt sesizate dificultăți în delimitarea privațiunii ilegale de libertate de răpirea unei persoane. În prezentul studiu ne propunem să punctăm asupra unor astfel de problematici.

Rezultate și discuții

1. Privațiunea ilegală de libertate trebuie deosebită de răpirea unei persoane. Preliminar, menționăm că la caracterizarea laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.166 CP RM legiuitorul folosește un semn negativ, și anume: circumstanța „dacă acțiunea nu este legată cu răpirea acesteia”. Tehnica folosirii unor semne negative în vederea descrierii elementelor componente de infracțiune este observată și în cazul altor norme de incriminare (e.g. semne negative cu conținut similar identificăm în cazul normelor înscrise la art.165¹, art.168, art.220, art.302 CP RM). Autorul rus V.N Kudreavțev remarcă: „Scopul includerii în cadrul componentelor de infracțiune a unor astfel de semne constă în faptul de a contribui la delimitarea componentelor de infracțiune similare” [2, p.123]. Raportat la cazul art.166 CP RM, constatăm că privațiunea ilegală de libertate este incidentă

doar în cazurile în care nu este aplicabilă norma de la art.164 CP RM. Mai exact, dacă privațiunea ilegală de libertate nu a fost precedată de capturarea victimei și deplasarea acesteia din habitatul ei (permanent sau provizoriu) în altul, cele comise trebuie încadrate în baza art.166 CP RM. Dacă cele săvârșite implică o asemenea capturare sau deplasare, atunci incidentă devine norma de la art.164 CP RM. În acest caz norma de la art.166 CP RM este inaplicabilă, întrucât este absorbită de cea de la art.164 CP RM.

Din cele relatate reiese că între normele celor două articole (*i.e.* care incriminează privațiunea ilegală de libertate și care stabilește răspunderea pentru răpirea unei persoane) se atestă un raport de tipul: normă-parte și normă-întreg. Norma prevăzută la art.166 CP RM formează partea, în timp ce norma de la art.164 CP RM – întregul. Potrivit regulii generale de calificare a infracțiunilor, în cazul concurenței dintre o normă-parte și o normă-întreg, la calificare trebuie reținută norma-întreg. Tocmai de aceea, în ipoteza în care făptuitorul capturează, deplasează și reține (privează) ilegal o persoană cele comise trebuie încadrate, în exclusivitate, potrivit art.164 CP RM.

În consecință, are dreptate D.Gurev când menționează: „Prin reținerea forțată a persoanei trebuie de înțeles acțiunea prin care o persoană împiedică posibilitatea unei alte persoane de a se comporta, a circula și a se mișca după propria sa voință. Această etapă a răpirii constituie nu altceva decât o activitate identică cu privațiunea ilegală de libertate (art.166 CP RM); astfel, esențiala deosebire între infracțiunea de răpire a unei persoane și cea de priverie ilegală de libertate este reprezentată de prezența în cadrul răpirii a primelor două etape de realizare a infracțiunii” [3, p.95].

În următoarea speță, cele comise au fost încadrate, în condiții neclare, în baza art.164 CP RM, deși nu atestăm capturarea și deplasarea victimei: „La data de 08.05.2016, aproximativ la ora 10:20, G.V., depistându-l pe B.G. care păștea vitele pe pășunile sale din extravilanul satului B., r-nul Hâncești, i-a făcut observație să părăsească terenul, la care acesta nu a reacționat. Cu scopul de a-și manifesta superioritatea și demnitatea ca proprietar al terenului nominalizat, amenințând cu aplicării baionetei în formă de semilună pe care o avea asupra sa, l-a legat pe B.G. la talia corpului cu un lanț din metal de bara de protecție spate a automobilului personal de model „VAZ 2121”, iar întru a-l preveni de o eventuală evadare, l-a amenințat cu asmuțirea câinelui de rasă care la fel era legat de celălalt capăt al lanțului, până la venirea poliției” [4]. Din declarațiile părții vătămate sunt desprinse următoarele: „În timp ce se afla pe imaș cu vitele a venit G.V., fiind chemat de acesta lângă mașina sa de model „Niva”. I-a zis că dacă nu va veni, îl va lega cu lanțugul. Așa a și făcut: l-a legat de brâu cu lanțugul de mașină” [5].

În speță, atestăm doar ultima etapă a răpirii unei persoane: privarea efectivă de libertate (reținerea victimei). Dar, în lipsa capturării și deplasării, privarea efectivă de libertate îndeplinește rolul de infracțiune de sine stătătoare (*i.e.* constituie privațiune ilegală de libertate, în sensul art.166 CP RM), nu însă de parte a răpirii unei persoane. În concluzie, conduita lui G.V. urma a fi încadrată în baza art.166 CP RM, dar nu în baza art.164 CP RM.

În altă privință, S.Brînza și V.Stati susțin: „În cazul privațiunii ilegale de libertate, persoana nu este scoasă în afara micromediului său social, nu este deplasată dintr-un loc în altul. Anume prin aceasta infracțiunile specificate la art.166 CP RM se deosebesc de infracțiunea de răpire a unei persoane (art.164 CP RM)” [6, p.493].

Într-adevăr, pentru calificarea celor săvârșite în tiparul art.164 CP RM, este important ca deplasarea să se facă dintr-un habitat în altul, adică din habitatul permanent sau provizoriu în care se afla victima în momentul capturării – în alt habitat, unde urmează a fi reținută (privată) ilegal. Tocmai de aceea, este inaplicabil art.164 CP RM în ipoteza în care victima este „capturată”, „deplasată” și privată ilegal de libertate în același habitat (de exemplu: este „capturată” într-o odaie a casei, „deplasată” și privată ilegal de libertate în altă odaie a aceleiași case). În asemenea situație, victima nu a fost scoasă din habitatul său permanent. Prin urmare, nu se poate atesta o răpire. În principiu, o asemenea „capturare” și „deplasare” nici nu poate fi considerată ca atare. În consecință, cele comise trebuie catalogate drept privațiune ilegală de libertate, urmând a fi calificate în baza art.166 CP RM.

Ilustrativă este următoarea speță din practica judiciară: „La 18 decembrie 2015, aproximativ la ora 12:00, G.V., aflându-se cu concubina sa V.V. la domiciliul său, acționând în participație complexă, i-a instigat contra recompensă pe minorul X. și pe propriii săi copii Z. și Y., care se aflau în centrul satului avându-l în preajmă pe minorul T., ca aceștia să-l ademenească și să-l invite pe T. la el acasă urmărind scopul ca acesta să-i întoarcă suma de 14.000 ruble rusești, pe care a primit-o anterior de la fiul său. La scurt timp, minorii X., Z. și Y., venind cu minorul T. la domiciliul lui G.V., au intrat în gospodărie, apoi în casă. În continuarea acțiunilor ilegale, minorii X., Z. și Y., fiind ghidați și dirijați prin sfaturi, indicații și încurajări de către G.V., iar de către concubina

acestui V.V. doar prin încurajări, acționând întru privarea ilegală de libertate a lui T., au aplicat față de acesta violență manifestată prin multiple lovituri peste diferite regiuni ale corpului (cap, față, mâini, picioare, abdomen). Ulterior, la cerința lui G.V., V.V. a adus și le-a dat minorilor lipici, cu care ultimii i-au legat lui T. mâinile la spate și l-au târât în beciul aceleiași gospodării (sublinierea ne aparține – n.a.). În vederea atingerii scopului infracțional, minorii X., Z. și Y. legându-i lui T. picioarele cu o frânghie, cu acordul lui G.V., l-au privat ilegal de libertate și l-au ținut până în jurul orei 16:00, timp în care toți trei au continuat să-l amenințe, precum și să-i aplice multiple lovituri cu pumnii, picioarele, cu un melesteu din lemn și un clește metalic în diferite regiuni ale corpului, provocându-i părții vătămate T. vătămări corporale neînsemnate, sub formă de echimoze și excoriații multiple pe față și pe membrele superioare și inferioare” [7]. Soluții de calificare similare (potrivit art.166 CP RM, dar nu conform art.164 CP RM) au fost date și în alte cauze [8; 9] atunci când victima nu a fost scoasă din micromediul său social, ci deplasată și reținută în micromediul în care se afla.

De menționat că acțiunile inculpatului G.V. au fost calificate, *inter alia*, în baza alin.(3), (4) și (5) art.42, lit.c), d) și f) alin.(2) art.166 CP RM, precum că a organizat, a instigat și a contribuit prin sfaturi și indicații la privațiunea ilegală de libertate a unei persoane care nu este legată de răpirea acesteia, acțiuni săvârșite de mai multe persoane, cu bună-știință în privința unui minor și cu aplicarea unor obiecte în calitate de armă.

În speța sus-reliefată sesizăm că victima nu a fost scoasă din micromediul său temporar în care se afla, până la apariția intenției făptuitorului de a o priva de libertate. De fapt, aceasta a fost privată de libertate în micromediul în care se afla, fiind deplasată în interiorul aceleiași gospodării a lui G.V. (în beciul acestuia). Prin urmare, cele comise au fost calificate, pe bună dreptate, ca privațiune ilegală de libertate, nu însă ca răpire a unei persoane, deși, aparent, în speță a existat capturare și deplasare. Reiterăm că nu orice capturare și deplasare a victimei implică necesarmente calificarea celor comise ca răpire a unei persoane. Atunci când deplasarea și privarea ilegală de libertate au avut loc în micromediul în care victima a fost capturată, cele comise trebuie apreciate drept privațiune ilegală de libertate (art.166 CP RM).

Este demn de reținut următorul fragment dintr-o hotărâre judecătorească în care instanța a punctat asupra condiției relevate mai sus (lipsa unei scoateri a victimei din micromediul său social) pentru a se atesta infracțiunea de privațiune ilegală de libertate, dar nu cea de răpire a unei persoane: „P.S., aflându-se în gospodăria situată în or. O., str-la Unirii 10, acționând împreună cu L.G. cu scopul de a înlesni întreținerea unui raport sexual cu minora P.M. (cunoscând că aceasta este minoră), care se afla în acel moment în incinta aceleiași gospodării, potrivit propriei sale voințe, fără a fi scoasă în afara micromediului său social (sublinierea ne aparține – n.a.) [...]” [10].

Un alt aspect care merită a fi supus analizei și care este desprins din speța enunțată *supra* constă în neaplicarea lit.f) alin.(2) art.166 CP RM la încadrarea celor săvârșite de G.V. (a doua speță). Precizăm că norma de la lit.f) alin.(2) stabilește răspunderea penală pentru privațiunea ilegală de libertate săvârșită cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei. În speță, sesizăm că minorii X., Z. și Y., acționând sub influența lui G.V., i-au aplicat victimei T. multiple lovituri cu pumnii, picioarele, cu un melesteu din lemn și cu un clește metalic în diferite regiuni ale corpului.

Prin urmare, apare întrebarea: oare de ce instanța nu a reținut la calificare circumstanța agravantă „cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei” prevăzută la lit.f) alin.(2) art.166 CP RM?

Pentru a răspunde la această întrebare, urmează să elucidăm semnificația expresiei „violență periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei” folosită în textul lit.f) alin.(2) art.166 CP RM. Expresie similară regăsim și în alte articole din Partea specială a Codului penal (de exemplu: în art.164, art.165, art.188 etc.). Pentru a clarifica sensul acestei expresii vom apela la unele interpretări cazuale înscrise în conținutul unor hotărâri explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova. Este exemplificativă interpretarea judiciară consfințită la pct.6 din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor”, nr.23 din 28.06.2004, în corespundere cu care prin violență periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei se are în vedere, *inter alia*, „violența care s-a soldat cu vătămare medie sau ușoară (sublinierea ne aparține – n.a.) a integrității corporale sau a sănătății ori care, deși nu a cauzat aceste urmări, comportă la momentul aplicării sale, datorită metodei de operare, un pericol real pentru viață și sănătate” [11].

Deși această explicație este evocată pe marginea infracțiunilor comise prin sustragere (*in concreto* – în sensul art.188 CP RM), considerăm că poate fi extrapolată și în contextul infracțiunii prevăzute la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM; or, în textul legii penale expresia „aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea

persoanei" urmează să aibă unul și același conținut (sens). E inadmisibil ca în contextul infracțiunii prevăzute la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM expresia „aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei” să aibă un alt sens decât aceeași expresie utilizată în textul art.165, în textul art.188 CP RM sau în textul altor articole din Partea specială a Codului penal. De altfel, la această concluzie ne îndeamnă una dintre regulile de elaborare a actului normativ, consemnată la lit.c) alin.(1) art.54 al Legii Republicii Moldova cu privire la actele normative, nr.100 din 22.12.2017: „terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative [...]” [12].

Revenind la speța supusă analizei remarcăm că violența aplicată de către minorii X., Z. și Y. s-a concretizat în cauzarea unei *vătămări corporale neînsemnate* victimei T., sub formă de echimoze și excoriații multiple pe față și pe membrele superioare și inferioare, nu însă a unei vătămări medii sau ușoare, care ar intra sub incidența noțiunii „violență periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei”.

Prin „vătămare neînsemnată” (*alias* leziuni corporale fără cauzarea prejudiciului sănătății) în sensul Regulamentului de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale, aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății nr.199 din 27.06.2003 [13], se are în vedere „leziunile corporale ce nu cauzează prejudiciu sănătății, din care fac parte leziunile ce nu generează o dereglare a sănătății sau o incapacitate temporară de muncă”.

În consecință, vătămarea neînsemnată (leziunile corporale fără cauzarea prejudiciului sănătății) este cuprinsă de violența aplicată ca acțiune secundară (adiacentă) în contextul privațiunii ilegale de libertate prevăzute în varianta-tip, adică la alin.(1) art.166 CP RM. Cu alte cuvinte, dacă privațiunea ilegală de libertate este însoțită de aplicarea violenței concretizate în vătămarea neînsemnată a integrității corporale a persoanei (atunci când violența este aplicată în vederea privării ilegale de libertate a persoanei), cele comise trebuie încadrate în baza alin.(1) art.166 CP RM. În acest caz suntem în prezența unei violențe *nepericuloase* pentru viața sau sănătatea persoanei. Însă, pentru a califica cele săvârșite în baza lit.e) alin.(2) art.166 CP RM este imperios ca violența aplicată să fie una de natură *periculoasă* pentru viața sau sănătatea persoanei. În speță, violența aplicată de minorii X., Z. și Y. a fost una nepericuloasă, motiv pentru care la calificare nu a fost reținută, pe bună dreptate, lit.e) de la alin.(2) art.166 CP RM.

De asemenea, este ilustrativă și următoarea speță din practica judiciară când cele comise nu au fost încadrate în baza lit.e) de la alin.(2) art.166 CP RM, tocmai din motivul că violența aplicată nu s-a concretizat în una periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei, ci în una nepericuloasă pentru viața sau sănătatea persoanei: „La 22.08.2016, aproximativ la ora 20:30, G.G. se afla în gospodăria concubinului său D.Gh. În urma înțelegerii prealabile și împreună cu ultimul, intenționat, cu intenția de a-l priva ilegal pe P.I. de libertate, i-au aplicat acestuia mai multe lovituri cu pumnii și picioarele în regiunea organelor de importanță vitală (cap și torace), cauzându-i, conform raportului de constatare medico-legală nr.436 din 24.08.2016, leziuni corporale sub formă de echimoze și excoriații pe față, care în ansamblu se califică ca *vătămări corporale neînsemnate* (sublinierea ne aparține – n.a.), după care l-au legat cu un lanț din metal și lacăt, reținându-l contrar voinței sale” [14].

2. În alt registru, accentuăm că la încadrarea celor săvârșite în conformitate cu art.166 CP RM urmează a se ține cont, din altă perspectivă, de regulile de calificare a infracțiunilor în cazul concurenței dintre o normă-parte și o normă-întreg. În special, interesează ipoteza în care norma-întreg este cea înscrisă la art.166 CP RM. În această ipoteză, art.166 CP RM absoarbe în conținutul său textul altor norme incriminatoare (norme-parte). De exemplu, art.166 CP RM poate să absoarbă art.152 CP RM. De asemenea, privațiunea ilegală de libertate poate să absoarbă infracțiunea prevăzută la art.155 CP RM. Pentru aceasta atât vătămarea intenționată medie a sănătății, cât și amenințarea cu omor sau cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății persoanei (*i*) trebuie realizată până la privarea efectivă de libertate a victimei și (*ii*) în vederea privării ilegale de libertate a victimei.

În cazuri de asemenea natură cele comise trebuie încadrate exclusiv conform art.166 CP RM. Aplicarea, în același timp, a art.166 CP RM, precum și a normelor-părți (e.g. art.152, 155 CP RM) constituie o mostră a calificării în exces. În final, o atare soluție de calificare este contrară principiului legalității incriminării.

Având în vedere raportul de concurență dintre art.155 CP RM (normă-parte) și unele norme-întreg, M.Angheluță evocă: „Amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, privită ca parte a unui întreg, nu poate, în contextul aceleiași intenții infracționale, să formeze concurs ideal cu întregul respectiv. Aceasta ar veni în contradicție flagrantă cu prevederea din art.118 CP RM. Or, în contextul aceleiași intenții infracționale, amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății nu poate să

cumuleze două calități – partea și întregul – care nu au cum să coincidă” [15, p.199]. După C.-G. Feșteu, „este exclusă existența unui concurs ideal în ipoteza în care una dintre calificări reprezintă un element constitutiv al celeilalte” [16, p.158].

Parafrazând, constatăm că infracțiunea prevăzută la art.155 CP RM, fiind incriminată în cadrul unei norme-parte, nu poate fi reținută la calificare, în același timp, alături de privațiunea ilegală de libertate (*i.e.* alături de norma-întreg). În caz contrar, pur și simplu am ignora regula de încadrare dedusă din textul alin.(2) art.118 CP RM, în corespundere cu care este interzisă aplicarea concomitentă a normei-parte și a normei-întreg.

3. În altă privință, consemnăm că circumstanța agravantă prevăzută la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM este inaplicabilă atunci când violența este aplicată ulterior momentului consumării infracțiunii de privațiune ilegală de libertate. Este exemplificativă următoarea speță din practica judiciară: „La data de 17.10.2018, M.N., aflându-se împreună cu Ș.R. în s. C., r-nul Orhei, în gospodăria ultimului, sub pretextul că anterior M.S. ar fi sustras careva bunuri de la o persoană pe nume „Liuda”, l-au privat ilegal de libertate pe M.S. în beciul din gospodăria bunicilor lui Ș.R., unde l-au ținut forțat, împotriva voinței lui, aproximativ 40 de minute, timp în care Ș.R. i-a aplicat mai multe lovituri cu pumnii, picioarele și cu un cablu de frână de la automobil peste diferite regiuni ale corpului” [17].

În opinia întemeiată a lui S.Brînza și V.Stati, infracțiunea de privațiune ilegală de libertate „se consideră consumată din momentul în care lezarea libertății fizice a victimei (sub forma suprimării sau restrângerii libertății) a devenit efectivă, punând în evidență imposibilitatea victimei de a se deplasa ori de a acționa conform voinței și intereselor sale” [6, p.498].

Sesizăm că, în speță, violența a fost aplicată după consumarea infracțiunii de privațiune ilegală de libertate. Consumarea acesteia a avut loc în momentul în care M.S. a fost efectiv privat de libertate (închis în beci). Violența a fost aplicată ulterior. Violența nu a fost aplicată în vederea privării ilegale de libertate. Prin urmare, aceasta necesită calificare aparte – în dependență de gradul vătămarilor integrității corporale sau ale sănătății persoanei.

În concluzie, dacă violența este aplicată după ce fapta de privațiune ilegală de libertate este consumată, cele comise necesită a fi calificate potrivit regulilor concursului de infracțiuni.

Această regulă nu a fost respectată în următoarea speță: „La 02 iunie 2018, aproximativ la ora 12:00, S.T. se afla la domiciliul său în stare de ebrietate alcoolică. Având intenția de a priva de libertate persoana, a inițiat un conflict cu concubina sa Z.C., pe motiv că aceasta voia să plece la muncă peste hotarele țării. S.T. i-a aplicat concubinei câteva lovituri în regiunea capului și a spatelui, după care a luat un șiret cu care i-a legat picioarele, iar cu o centură i-a legat mâinile la spate. În continuarea acțiunilor sale infracționale, S.T. a urcat-o pe Z.C. pe umărul său și a dus-o în beciul casei, unde a așezat-o jos și cu cureaua de la mâini a legat-o de un par din beci. Ieșind din beci a încuiat ușa și a plecat într-o direcție necunoscută. Ulterior, peste aproximativ zece minute (sublinierea ne aparține – n.a.) S.T. a revenit cu o sticlă plină cu benzină, cu care, intenționat, a stropit-o peste picioare, dându-i foc. Însă deoarece Z.C. strigă puternic, inculpatul S.T. a stins focul cu apă și a lăsat-o pe concubină în continuare în beciul casei timp de aproximativ 15 minute, privând-o în continuare de libertate. În rezultatul acțiunilor infracționale ale lui S.T., conform raportului de expertiză nr.201831D0076 din 13 iulie 2018, victimei Z.C. i-au fost cauzate vătămări corporale ușoare [18]. Precizăm că acțiunile lui S.T. au fost încadrate în baza lit.e) alin.(2) art.166 CP RM (*i.e.* pentru săvârșirea unei privațiuni ilegale de libertate însoțite de aplicarea unei violențe periculoase pentru sănătatea persoanei).

Ab initio, semnalăm că cauzarea unei vătămări ușoare este una dintre formele de exprimare a violenței periculoase pentru sănătatea persoanei. Însă, în speță, circumstanța agravantă prevăzută la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM este inoperantă, întrucât violența nu a precedat privațiunea ilegală de libertate, ci a succedat. Corespunzător, violența exprimată în vătămarea ușoară a sănătății victimei a fost aplicată după consumarea ca atare a privațiunii ilegale de libertate. Vătămarea ușoară a sănătății victimei a fost cauzată peste cca zece minute de la momentul consumării privațiunii ilegale de libertate. În aceste condiții, cele comise de S.T., corect, urmau a fi încadrate în baza alin.(1) art.166 CP RM și în baza alin.(2) art.78 din Codul contravențional [19].

Și în următoarea speță, deși violența a fost aplicată ulterior momentului consumării infracțiunii de privațiune ilegală de libertate, la calificare a fost reținută, în mod nejustificat, circumstanța agravantă „cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei”: „P.N. acționând de comun acord cu o persoană pe nume „Vasile”, în noaptea de 19 spre 20 septembrie 2013, aflându-se în gospodăria casei nr.X., forțat l-au dus pe C.I. (care se afla în aceeași gospodărie) contrar voinței acestuia în beciul gospodăriei, unde, legându-i cu o

funie mâinile și picioarele, l-au privat ilegal de libertate și l-au ținut până spre dimineața, timp în care au continuat să-l insulte și să-i aplice cu un ram de pom multiple lovituri în diferite regiuni ale corpului, provocându-i astfel dureri" [20]. Menționăm că instanța de judecată a reținut la calificare, printre altele, circumstanța agravantă specificată la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM, apreciind violența aplicată ca parte a infracțiunii de privațiune ilegală de libertate săvârșită cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei.

În *primul rând*, constatăm că, în speță, făptuitorii mai întâi au privat de libertate victima, după care, peste ceva timp, i-au aplicat victimei lovituri. Deci, violența nu a fost aplicată în scopul privării ilegale de libertate a victimei, ci în alt scop. Violența nu a premers acțiunea de privare ilegală de libertate. Aceasta a fost aplicată după privarea de libertate a victimei. Prin urmare, violenței aplicate ulterior momentului consumării infracțiunii de privare ilegală de libertate urma să i se dea o apreciere juridică aparte. Adică, violența aplicată urma a fi calificată de sine stătător, dar nu ca parte a infracțiunii de privațiune ilegală de libertate.

În *al doilea rând*, din speță nu rezultă care este gradul de intensitate al violenței aplicate de către făptuitori. Dar acest lucru este important pentru a reține la calificare semnul circumstanțial agravant „cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei”; or, așa cum am subliniat mai sus, doar vătămarea medie sau ușoară a integrității corporale sau a sănătății persoanei poate fi absorbită de violența aplicată în contextul lit.e) alin.(2) art.166 CP RM. Din speță nu rezultă că victimei i-au fost cauzate asemenea urmări, ci se punctează asupra faptului cauzării unor dureri fizice. Prin urmare, nu excludem ipoteza cauzării unei vătămări neînsemnate integrității corporale, caz în care cele comise urmau a fi încadrate în baza alin.(1) art.166 CP RM și conform alin.(1) art.78 din Codul contravențional.

Anterior, într-un alt studiu științific, am menționat că „pentru a nu subevalua sau a supraaprecia pericolul social al celor comise în ipoteza în care făptuitorul săvârșește infracțiunea de violare de domiciliu prin aplicarea violenței, în toate cazurile, este necesară dispunerea și efectuarea unei expertize judiciare în vederea determinării gradului de gravitate al vătămarilor integrității corporale sau ale sănătății cauzate persoanei” [21, p.46]. În mod similar, și în cazul infracțiunii de privațiune ilegală de libertate se impune acest lucru. Altminteri devine imposibilă disocierea infracțiunii prevăzute la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM de cea stipulată la alin.(1) art.166 CP RM (atunci când acțiunea secundară ia forma unei violențe (*alias* constrângerii fizice)).

În următoarea speță gradul intensității violenței aplicate de către făptuitor a fost apreciat „din ochi”: „*La 06.10.2019, aproximativ de la ora 09:00, R.V. împreună și prin înțelegere prealabilă cu G.A., aplicând violență fizică, l-au privat de libertate pe B.R. și l-au ținut în apartamentul nr.73, din din blocul X de pe str.V, mun. Chișinău, contrar voinței acestuia, până la ora 16:45, împiedicându-l să se deplaseze conform voinței sale*” [22]. Precizăm că instanța a încadrat conduita inculpaților în baza lit.d) alin.(2) art.166 CP RM (privațiunea ilegală de libertate comisă de două sau mai multe persoane). Oare de ce instanța de judecată nu a reținut și lit.e) alin.(2) art.166 CP RM? Cum au apreciat acuzatorul de stat și, în consecință, instanța de judecată gradul vătămării aplicate în vederea privării ilegale de libertate a victimei? Constatăm că gradul vătămării cauzate și, implicit, intensitatea violenței aplicate a fost stabilit(ă) „din ochi”. S-a decis „din ochi” că victimei B.R. i-a fost cauzată o vătămare neînsemnată. Respectiv, tot „din ochi” s-a conchis că făptuitorii au aplicat violență nepericuloasă pentru viața sau sănătatea victimei.

Mai mult, rezolvarea acestei sarcini (determinarea gradului de vătămare cauzată victimei) este inevitabilă și în alt plan. Nu este exclusă ipoteza cauzării unei vătămări intenționate grave sănătății victimei în vederea privării ilegale de libertate a acesteia. În acest caz nu mai funcționează regula de calificare consfințită la alin.(2) art.118 CP RM. În acest caz nu mai atestăm un raport de concurență de la normă-parte la normă-întreg. Aceasta deoarece vătămarea intenționată gravă a sănătății persoanei nu mai poate fi absorbită de privațiunea ilegală de libertate, în varianta-tip consemnată la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM. Despre acest lucru ne convingem atunci când comparăm sancțiunile normei de la alin.(1) art.151 CP RM și sancțiunile normei înscrise la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM.

Plus la aceasta, la alin.(3) art.166 CP RM este prevăzută răspunderea pentru privațiunea ilegală de libertate care a provocat din *imprudență* vătămarea gravă a sănătății victimei. Logic, norma de la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM (reflectând o sancțiune mai blândă decât norma de la alin.(3) art.166 CP RM) nu poate cuprinde în sine o infracțiune mai gravă.

În condițiile descrise, aplicarea exclusivă a normei de la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM devine insuficientă. Dar care trebuie să fie soluția de calificare? S.Brînza și V.Stati răspund astfel la această întrebare: „În acest caz, nu este acceptabilă soluția concursului dintre infracțiunile prevăzute la art.151 și lit.e) alin.(2) art.166

CP RM. Aceasta pentru că constrângerea fizică, exprimată în vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, ar fi reținută nejustificat de două ori la calificarea faptei. În împrejurările descrise, în acord cu art.115 CP RM, rămâne soluția de a alege o singură normă din art.151 sau lit.e) alin.(2) art.166 CP RM. Pentru că este mai favorabilă făptuitorului, soluția aplicării lit.e) alin.(2) art.166 CP RM este cea care trebuie aleasă. În afară de aceasta, alegerea în favoarea soluției în cauză este dictată de următorul motiv: imperfecțiunea legii penale, care nu este reparată (din motive necunoscute) de către legiuitor, nu poate fi pusă în sarcina făptuitorului, indiferent de gravitatea faptei pe care o comite" [6, p.500; 23, p.57-58].

Aparent, o soluție posibilă de calificare ar fi: art.151 și art.166 CP RM (cu excepția lit.e) alin.(2)). Aparent, această soluție concordă cu principiul echității și răspunde cerinței de apreciere a celor comise la justa valoare (i.e. de neadmitere a subaprecierii pericolului social al celor săvârșite). Totuși, nu putem să nu remarcăm că și această soluție de calificare nesocotește interdicția calificării în exces. Or, și această soluție implică reținerea dublă la calificare a violenței aplicate. În acest sens, consemnăm că în contextul privațiunii ilegale de libertate, prevăzute la alin.(1) art.166 CP RM, fapta prejudiciabilă poartă un caracter complex. La concret, aceasta este formată din acțiune/inacțiune principală și acțiune/inacțiune secundară. În același timp, constrângerea fizică (violența) poate apărea în postura de acțiune secundară. Corespunzător, și în acest caz violenței aplicate i s-ar acorda o dublă apreciere: ca acțiune secundară (în contextul privațiunii ilegale de libertate) și ca infracțiune distinctă (în sensul infracțiunii prevăzute la art.151 CP RM).

În concluzie, nu ne rămâne decât să achiesăm la punctul de vedere aparținând lui S.Brînza și V.Stati, în sensul că optăm pentru o singură soluție de calificare, și anume: pentru cea mai favorabilă făptuitorului.

Actualmente, tocmai această soluție de calificare este cea mai potrivită, deși nu răspunde principiului echității. La această soluție ne îndeamnă chiar legiuitorul.

În perimetrul infracțiunii de răpire a unei persoane, sesizând o problemă de reglementare și calificare similară, D.Gurev vine cu recomandarea de amendare a textului art.164 CP RM prin completarea acestui articol cu un nou alineat (4), care să reglementeze răspunderea pentru răpirea unei persoane săvârșită cu cauzarea intenționată a vătămării grave a sănătății acesteia [3, p.170].

În principiu, considerăm că această inițiativă poate fi implementată și în cazul art.166 CP RM. Finalmente, propunem completarea art.166 CP RM cu un nou alineat (4), care să prevadă răspunderea pentru privațiunea ilegală de libertate săvârșită cu cauzarea intenționată a vătămării grave a sănătății persoanei.

În altă privință, subliniem că soluția de calificare conform regulilor concursului de infracțiuni se impune în ipoteza în care constrângerea psihică sub forma amenințării cu moartea sau cu vătămarea gravă a sănătății nu este aplicată înainte de consumarea privațiunii ilegale de libertate, ci ulterior acestui moment. Tocmai de aceea susținem soluția de calificare din următoarea speță: „*În perioada lunii ianuarie 2017, C.R., sesizând că prietena sa X., despre care știa cu certitudine că este minoră, intenționa să-l părăsească, având intenția de a o priva de libertate, a condus-o la domiciliul părinților săi, unde intenționat și sistematic o înjura, o amenința cu răfuială, aplicând chiar forța fizică în privința ei, exprimată prin lovituri cu pumnii și palmele peste diferite părți ale corpului. Pe parcursul mai multor zile a obligat-o să se afle alături de dânsul, interzicându-i să plece, timp în care i-a îngrădit victimei dreptul la libera circulație. Tot el, la 16.01.2017 a condus-o pe minora X. din mun. Z. în satul T., iar de acolo într-o pădure din preajma localității respective, unde a ținut-o în frig, contrar voinței acesteia, aproximativ două ore, timp în care intenționat și sistematic a înjurat-o și a amenințat-o cu moartea cu un cuțit de bucătărie* (sublinierea ne aparține – n.a.), astfel îngrădindu-i victimei X. dreptul la libera circulație” [24].

Sesizăm că, în speță, făptuitorul a privat de libertate victima minoră X., după care, ulterior consumării infracțiunii prevăzute la art.166 CP RM, a exercitat constrângere psihică asupra victimei manifestată prin amenințarea cu omor. Amenințarea cu omor nu a fost realizată până la privarea ilegală de libertate a victimei (și în scopul privării ilegale de libertate), ci ulterior acestui moment, motiv pentru care instanța a decis, pe bună dreptate, calificarea celor săvârșite ca și concurs de infracțiuni: potrivit art.166 și 155 CP RM.

4. Cele comise vor constitui concurs de infracțiuni atunci când constrângerea fizică (sub forma vătămării intenționate medii sau grave a integrității corporale sau a sănătății persoanei) sau constrângerea psihică (sub forma amenințării cu omor sau cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății persoanei) nu este aplicată în scopul săvârșirii infracțiunii de privațiune ilegală de libertate, deși este aplicată anterior comiterii privațiunii ilegale de libertate.

De principiu, nu excludem o asemenea ipoteză practică. Nu este exclus ca făptuitorul să aplice violență sau să amenințe cu aplicarea violenței, după care, în baza unei noi intenții (formate ulterior momentului apli-

cării violenței sau amenințării cu aplicarea violenței) să o priveze ilegal de libertate pe victimă (inclusiv prin aplicarea în subsidiar a violenței sau prin amenințarea cu aplicarea violenței).

În acest caz, constrângerea fizică sau psihică aplicată (la etapa inițială (*i.e.* până la apariția intenției de privare ilegală de libertate)) nu joacă rolul unei acțiuni secundare (adiacente) în conjunctura infracțiunii prevăzute la art.166 CP RM. Din aceste motive, o atare constrângere fizică sau psihică nu poate fi privită ca parte a infracțiunii de privațiune ilegală de libertate. În consecință, aceasta trebuie tratată în mod distinct.

5. Deseori infracțiunea de privațiune ilegală de libertate este comisă *în scopul facilitării săvârșirii unei alte infracțiuni*. În acest caz, infracțiunea prevăzută la art.166 CP RM constituie infracțiune-mijloc, în timp ce infracțiunea care urmează a fi săvârșită – infracțiune-scop. De fiecare dată sesizăm că cele comise necesită a fi calificate potrivit regulilor concursului de infracțiuni. Mai exact este vorba despre așa-numitul „concurș de infracțiuni cu conexitate etiologică”. Este ilustrativă următoarea speță când cele comise au fost catalogate drept concurs de infracțiuni cu conexitate etiologică: „*La 23 aprilie 2018, aproximativ la ora 16:00, C.V. a luat-o de mână pe minora X., care se afla pe stradă lângă casa acestuia și, contrar voinței acesteia, în mod silit a dus-o în curtea casei sale unde a ținut-o aproximativ zece minute, prin aceasta privând-o de libertatea de a se mișca. Acolo, știind cu certitudine că minora X. nu a împlinit vârsta de 16 ani, a comis acțiuni perverse asupra ei*” [25].

Sesizăm în speță că C.V. a comis infracțiunea de privațiune ilegală a minorei X. tocmai în vederea săvârșirii în privința acesteia a unei infracțiuni cu caracter sexual, și anume: a acțiunilor perverse (art.175 CP RM). Deci, infracțiunea prevăzută la art.166 CP RM apare pe post de infracțiune-mijloc, în timp ce cea stipulată la art.175 CP RM – în postura de infracțiune-scop. Atingerea scopului, adică săvârșirea infracțiunii-scop determină ca cele comise să fie încadrate în baza regulilor concursului de infracțiuni. Meritoriu este argumentul instanței în punctarea acestei forme a concursului de infracțiuni (concurș cu conexitate etiologică): „*În opinia instanței de apel, în speță a fost demonstrată latura subiectivă a infracțiunii de privațiune ilegală de libertate, manifestată prin intenția directă a făptuitorului de a o priva ilegal de libertate pe minora X. Această intenție a apărut numai din dorința făptuitorului de a comite față de minoră acțiuni cu tentă sexuală* (sublinierea ne aparține – n.a.)” [25].

De precizat că pe post de infracțiune-scop pot apărea, inclusiv, faptele de vătămare intenționată gravă sau medie a sănătății persoanei. Accentuăm în mod repetat: în această ipoteză lipsesc trăsăturile infracțiunii unice complexe, cele comise urmând a fi apreciate prin prisma concursului de infracțiuni. Tocmai o asemenea soluție de calificare identificăm în următoarea speță: „*La 10 ianuarie 2014, aproximativ la ora 19:00, C.L. și A.L. au venit în oșpeție la V.V. care locuia pe str. S. 36/3, mun. B., unde le-au întâlnit pe M.C. și A.C. Acționând în scopul de a le cauza vătămări corporale* (sublinierea ne aparține – n.a), *illegal le-au privat pe M.C și A.C. de libertate, reținându-le în casa nominalizată*” [26]. Instanța a încadrat acțiunile inculpaților în baza art.166 și 152 CP RM. Deci, în speță s-a atestat un concurs de infracțiuni. Mai exact, e vorba de concurs de infracțiuni cu conexitate etiologică, atunci când privațiunea ilegală de libertate este comisă în scopul săvârșirii ulterioare a unei vătămări intenționate medii a integrității corporale sau a sănătății persoanei.

Aceeași soluție de calificare (conform regulilor concursului de infracțiuni cu conexitate etiologică) trebuie reținută și în ipoteza în care infracțiunea-scop nu este dusă până la capăt.

Nu este exclusă și o altă ipoteză, și anume: când infracțiunea de privațiune ilegală de libertate este comisă *în scopul ascunderii faptului săvârșirii unei alte infracțiuni*. În acest caz, constituie infracțiune-mijloc fapta prevăzută la art.166 CP RM. În același timp, reprezintă infracțiune-scop fapta penală ascunsă (tănuită). Și de această dată cele comise necesită a fi calificate potrivit regulilor concursului de infracțiuni. În acest caz, este prezent așa-numitul „concurș de infracțiuni cu conexitate consecvențională”. În acest sens evidențiem următoarea speță: „*La 14.06.2017, în intervalul de timp 19:00 – 21:20, M.A. se afla în locuința mamei sale adoptive. Având scopul satisfacerii poftelor sexuale, prin constrângere psihică și fizică exprimată prin aplicarea de lovituri, profitând de imposibilitatea victimei de a se apăra din cauza vârstei înaintate, intenționat, contrar voinței acesteia, a întreținut cu ea un raport sexual. Ulterior, având intenția de a o priva pe victimă de libertate, M.A. a blocat ușa casei* [27]”.

Este de remarcat că de această dată infracțiunea de privațiune ilegală de libertate nu a fost comisă în scopul săvârșirii unei infracțiuni (în speță, a infracțiunii prevăzute la art.171 CP RM), ci în scopul ascunderii acestei fapte infracționale.

6. Pot fi întâlnite cazuri de calificare a celor săvârșite potrivit regulilor concursului de infracțiuni, în lipsa unei conexități etiologice sau consecvenționale. În următoarea speță atestăm un asemenea concurs: „La 19 ianuarie 2015, între orele 13.00 și 17.00, H.A., aflându-se în ap.132, bd. D., 20, mun. C., a acționat în vederea sustragerii bunurilor altei persoane. Astfel, amenințându-le pe U.C. și A.D. cu aplicarea violenței, a sustras de la U.C., în mod deschis, un telefon mobil de model „Sony Experia” în valoare de 7000 lei MDL, după care a blocat-o în odaie, iar de la A.D. a sustras de la gât lanțișorul din aur la prețul de 3400 lei MDL, după care a blocat-o în baie, cauzând părților vătămate U.C. și A.D. pagube materiale considerabile” [28].

În speță, făptuitorul a comis infracțiunea de jaf, după care – cea de privațiune ilegală de libertate. Cea din urmă infracțiune nu a fost săvârșită în scopul tănuirii infracțiunii de jaf. Cel mai probabil, aceasta a fost comisă în vederea înlăturării eventualelor obstacole în părăsirea locului săvârșirii infracțiunii cu bunurile sustrate.

7. În alte cazuri se impune delimitarea formei plurale a privațiunii ilegale de libertate (*i.e.* concursul acestor infracțiuni) de forma singulară (în modalitatea infracțiunii unice prelungite). Necesitatea unei asemenea distincții este dictată de actualul concept al concursului de infracțiuni. Mai exact, așa cum reiese din textul alin.(1) art.33 CP RM, în concurs pot intra atât infracțiunile omogene și eterogene, cât și infracțiunile identice (cea din urmă varietate fiind posibilă doar în cazul concursului real de infracțiuni). În același timp, infracțiunea unică prelungită este formată din mai multe acțiuni/inacțiuni infracționale identice.

Constatăm că ceea ce face diferența dintre forma prelungită a privațiunii ilegale de libertate și concursul acestor fapte este numărul intențiilor avute de făptuitor. Săvârșirea mai multor privațiuni ilegale de libertate, în baza unei singure intenții, necesită calificare o singură dată în baza art.166 CP RM. În cazul în care faptele de privațiune ilegală de libertate vizează victime diferite, cele comise trebuie încadrate în baza lit.b) alin.(2) art.166 CP RM. În cazul în care una și aceeași victimă, în baza uneia și aceleiași intenții este privată de libertate de mai multe ori (ipoteză pe care nu o putem exclude), cele comise trebuie calificate o singură dată în baza alin.(1) art.166 CP RM. În contrast, manifestarea unor intenții infracționale diferite în raport cu fiecare privațiune ilegală de libertate determină invocarea la calificare a regulilor concursului real de infracțiuni.

În următoarea speță din practica judiciară instanța a reținut în acțiunile inculpatului prezența unei infracțiuni unice prelungite, dar nu a unui concurs de infracțiuni: „În perioada ianuarie 2011 – decembrie 2011, R.G., aflându-se la domiciliul său situat pe str. Livezilor, 37, din s. A, raionul B., unde locuia împreună cu soția sa R.M., fiind în stare de ebrietate alcoolică, având intenția de a o priva ilegal de libertate pe soție, de mai multe ori a încuiat-o în beciul casei și în grajd, unde o deținea până la 12 ore fără întrerupere” [29].

De menționat că cele comise de R.G. au fost încadrate o singură dată în tiparul art.166 CP RM. Prin urmare, organul abilitat cu aplicarea legii penale a constatat că inculpatul R.G. ar fi comis o infracțiune unică prelungită, *i.e.* privațiunea ilegală de libertate ar fi fost săvârșită cu intenție unică, prin mai multe acțiuni/inacțiuni infracționale identice, comise cu un singur scop, ceea ce în ansamblu au format o singură infracțiune. Cel mai probabil, soluția instanței a fost determinată de regula *in dubio pro reo* vizând numărul intențiilor cu care ar fi acționat inculpatul. Or, cel mai probabil, făptuitorul a acționat în baza mai multor intenții. În același timp, considerăm că, din lipsă de probe vizând numărul exact al intențiilor manifestate de inculpat, conduita acestuia a fost apreciată prin prisma infracțiunii unice prelungite.

Concluzii

Între normele înscrise la art.166 și 164 CP RM (*i.e.* care incriminează privațiunea ilegală de libertate și care stabilește răspunderea pentru răpirea unei persoane) se atestă un raport de tipul: normă-parte și normă-întreg. Norma prevăzută la art.166 CP RM formează partea, în timp ce norma de la art.164 CP RM – întregul. În ipoteza în care făptuitorul capturează, deplasează și reține (privează) ilegal o persoană cele comise trebuie încadrate, în exclusivitate, potrivit art.164 CP RM.

Pentru calificarea celor săvârșite în tiparul art.164 CP RM, este important ca deplasarea să se facă dintr-un habitat în altul, adică din habitatul permanent sau provizoriu în care se afla victima în momentul capturării – în alt habitat, unde urmează a fi reținută (privată) ilegal. Este inaplicabil art.164 CP RM în ipoteza în care victima este „capturată”, „deplasată” și privată ilegal de libertate în același habitat. În asemenea situație, victima nu a fost scoasă din habitatul său permanent. Prin urmare, nu se poate atesta o răpire. În consecință, cele comise trebuie catalogate drept privațiune ilegală de libertate, urmând a fi calificate în baza art.166 CP RM.

Vătămarea neînsemnată (leziunile corporale fără cauzarea prejudiciului sănătății) este cuprinsă de violența aplicată ca acțiune secundară (adiacentă) în contextul privațiunii ilegale de libertate prevăzute în varianta-tip, adică la alin.(1) art.166 CP RM.

Articolul 166 CP RM poate să absoarbă articolul 152 CP RM. De asemenea, privațiunea ilegală de libertate poate să absoarbă infracțiunea prevăzută la art.155 CP RM. Pentru aceasta, atât vătămarea intenționată medie a sănătății, cât și amenințarea cu omor sau cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății persoanei (i) trebuie realizată până la privarea efectivă de libertate a victimei și (ii) în vederea privării ilegale de libertate a victimei. Aplicarea, în același timp, a art.166 CP RM, precum și a normelor-părți (e.g. art.152, 155 CP RM) constituie o mostră a calificării în exces. În final, o atare soluție de calificare este contrară principiului legalității incriminării.

Soluția de calificare conform regulilor concursului de infracțiuni se impune în ipoteza în care constrângerea psihică sub forma amenințării cu moartea sau cu vătămarea gravă a sănătății nu este aplicată înainte de consumarea privațiunii ilegale de libertate, ci ulterior acestui moment. Constituie concurs de infracțiuni și atunci când constrângerea fizică (sub forma vătămării intenționate medii sau grave a integrității corporale sau a sănătății persoanei) sau constrângerea psihică (sub forma amenințării cu omor sau cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății persoanei) nu este aplicată în scopul săvârșirii infracțiunii de privațiune ilegală de libertate, deși este aplicată anterior comiterii privațiunii ilegale de libertate.

În cauzele penale vizând infracțiunile de privațiune ilegală de libertate se impune dispunerea și efectuarea unei expertize judiciare în vederea determinării gradului de gravitate al vătămărilor integrității corporale sau a sănătății cauzate persoanei. Altminteri devine imposibila disocierea infracțiunii prevăzute la lit.e) alin.(2) art.166 CP RM de cea stipulată la alin.(1) art.166 CP RM (atunci când acțiunea secundară ia forma constrângerii fizice).

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
2. КУДРЯВЦЕВ, В.Н. *Общая теория квалификации преступлений*. Москва: Юридическая литература, 1972.
3. GUREV, D. *Răspunderea penală pentru infracțiunea de răpire a unei persoane*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2016. 204 p.
4. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 23 februarie 2022. Dosarul nr.1ra-2108/2021. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=20332
5. Sentința Judecătoriai Hâncești, sediul Central, din 06 aprilie 2019. Dosar nr.1-472/2016. https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/be87c008-7871-e911-80d8-0050568b7027
6. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială*. Vol.I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p.
7. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 13 noiembrie 2019. Dosarul nr.1ra-1774/2019. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14615
8. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 11 mai 2016. Dosarul nr.1ra-755/2016. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6366
9. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 03 februarie 2016. Dosarul nr.1ra-322/2016. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5715
10. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 12 octombrie 2016. Dosarul nr.1ra-1779/2016. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7411
11. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor”, nr.23 din 28.06.2004 http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=310
12. Legea Republicii Moldova cu privire la actele normative, nr.100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.7-17.
13. Regulamentul de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale, aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății nr.199 din 27.06.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.170-172.
14. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 27 decembrie 2017. Dosarul nr.1ra-1527/2017. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=10148
15. ANGHELUȚĂ, M. *Amenințarea cu omor ori cu vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății*: Teză de doctorat în drept. Chișinău, 2021. 316 p.
16. FEȘTEU, C.-G. Concursul de calificări (II). În: *Penalmente Relevant*, 2016, nr.2, p.144-165.
17. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 03 iulie 2019. Dosarul nr.1ra-918/2019. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13996
18. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 06 mai 2020. Dosarul nr.1ra-776/2020. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15815

19. Codul contravențional al Republicii Moldova, nr.218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.3-6.
20. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 06 septembrie 2017. Dosarul nr.1ra-1251/2017. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=9409
21. COPEȚCHI, S., POPOV, I. Examen critic al practicii judiciare în materia infracțiunii de violare de domiciliu săvârșită cu aplicarea violenței sau cu amenințarea aplicării ei (alin.(2) art.179 din Codul penal). În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2020, nr.5, p.39-46.
22. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 02 decembrie 2019. Dosar nr.1-4259/2019. https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/71f24ae1-ae4f-4b54-be5b-ba404982e536
23. BRÎNZA, S. Infracțiunile prevăzute la art.164 și 166 CP RM: aspecte teoretice și practice. În: *Revista Științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe sociale”, 2015, nr.3(83), p.57-58.
24. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 05 decembrie 2018. Dosarul nr.1ra-2021/2018. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12496
25. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 10 iulie 2019. Dosarul nr.1ra-1225/2019. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14103
26. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 21 octombrie 2015. Dosarul nr.1ra-979/2015. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5031
27. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 25 aprilie 2018. Dosarul nr.1ra-861/2018. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=10969
28. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 14 decembrie 2016. Dosarul nr.1re-202/2016. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7870
29. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 25 noiembrie 2015. Dosarul nr.1ra-1464/2015. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5299

Date despre autori:

Stanislav COPEȚCHI, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: scopetchi@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-1822-4953

Mihai LITVINCIUC, magistrul în drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: mlitvinciuc@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2356-0994

Prezentat la 14.03.2022